

J. Levinsonas ir J. Batarūnas 1959 m. apie pusmetį praleido Leningrado Puslaidininkių institute ir Leningrado universitete, tačiau konkrečios paramos jie niekur negavo, nors bendrą išsilavinimo lygį gerokai pakėlė.

Jiems grįžus susiformavo tokia tematika. J. Levinsonas nagrinėjo CuO_2 kristalų juostinę spektro struktūrą bei šiuose kristaluose eksperimentiškai išmatuotus eksitonų spektrus. Publikavo seriją straipsnių, kuriuose buvo lyginami eksitonų modeliai, nagrinėjamos erdvinės ir magnetinės grupės, tikslinamas energijos juostų aprašymas ir kt. Aspirantas I. Burneika išplėtojo bendrą metodiką erdviųjų grupių vaizdavimams ir jų bazinėms funkcijoms ieškoti.

J. Batarūnas pritaikė ir perdirbo G. Racah (G. Raka) techniką diskretinėms taškiniams grupėms (Clebscho ir Gordano koeficientai, kilminiai koeficientai, grupių teorijos simboliai) ir kartu su aspirantu E. Mauza pritaikė geležies grupės elementų priedų kristaluose savybėms tirti. Be to, buvo pradėta domėtis chalkogenidų kristalų (panašiu į Sb_2S_3) teorija, nes Vilniuje buvo imta auginti monokristalus (A. Karpus).

Pirmieji svarbesni rezultatai buvo pristatyti Pabaltijo ir Leningrado fizikų vasaros mokykloje Trakuose 1962 m.: originalius pranešimus skaitė V. Vanagas, J. Batarūnas, A. Karpus, J. Levinsonas.

1983 09 19

Rankraštis yra akad. A. Jucio memorialiniame kambaryje

DĖSTYTOJAS IR MOKSLO ORGANIZATORIUS

JURAS POŽELA

Su Adolfu Juciu, tuometiniu Vilniaus universiteto profesoriumi, susipažinau 1946 m., įstojęs į šio universiteto Fizikos ir matematikos fakultetą. Tuomet jis skaitė visus teorinės fizikos kursus. Ir tai nebuvo „chaltūra“. Jis buvo apdovanotas ne tik darbštumu, bet ir pedagoginiu talentu. Būtent per A. Jucio paskaitas aš supratau, kas yra tikroji nemokyklinė tikslioji fizika ir kokia ji graži. Noriu pasakyti dar daugiau – A. Jucys pratindavo studentus dirbti savarankiškai siūlydamas studijuoti fizikos lite-

ratūrą. Man buvo paskirta užduotis parašyti referatą ir papasakoti seminare apie liuminescenciją. Tai buvo pirmasis mano mokslinis darbas, nes mokslą aš suprantu kaip nepažįstamo reiškinių pažinimą. Ir šis darbas man labai patiko. Norėjosi atrasti sau naujus fizikinius reiškinius. Pajutau paieškų ir naujų atradimų skonį.

A.Juciui aš dėkingas už man, studentui, įskiepytą meilę fizikai ir jos pažinimui.

Vėliau Maskvos universitete ir Leningrado Puslaidininkų fizikos institute aš sutikau puikių pasaulinio garso pedagogų ir mokslininkų, kurie formavo mane kaip mokslininką. Bet pirminį pamatą, ant kurio tai buvo formuojama, paklojo A.Jucio paskaitos Vilniuje.

Mano mokslo organizacinio ir administracinio darbo pagrindai formavosi irgi dirbant su A.Juciu, naujai įkurto Fizikos ir matematikos instituto direktoriumi. Buvau jo pavaduotojas moksliniam darbui. Sąžiningumas, darbštumas, reiklumas sau ir kitiems – tai A.Jucio savybės, kurių aš pavydėjau (ypač reiklumo), bet stengiausi jų įgyti.

A.Jucys savo užsispyrimą ir organizatoriaus talentą panaudojo atomo teorijos plėtotei. Jo moksliniai interesai, jų mastas negalėjo būti realizuoti universitete, jam buvo reikalinga akademinė bazė. Skaičiavimo centras Lietuvoje buvo įkurtas būtent tuo metu, kai A.Jucys vadovavo institutui. A.Jucio dėka šis centras tapo vienu iš svarbiausių jo paties ir instituto mokslinių interesų plėtojimo instrumentu. Bet negalima tvirtinti, kad A.Juciui, kaip administratoriui, nerūpėjo kitos fizikos sritys institute. Mano ir direktoriaus moksliniai interesai buvo skirtingi, bet negaliu pasakyti, jog jis neskyrė dėmesio puslaidininkų fizikai. Atvirkščiai, A.Juciui reikliai palaikant jo vadovaujamame institute buvo sėkmingai plėtojami aukšto mokslinio lygio eksperimentiniai tyrimai. Būtent tada akademiko P.Brazdžiūno ir kitų mokslininkų iniciatyva institute sustiprėjo puslaidininkų fizikos kryptis. A.Jucys labai nuoširdžiai dėjuogėsi, kai aš padėjau jam ant stalo pirmąją pokario Lietuvoje savo mokslų daktaro disertaciją iš eksperimentinės fizikos, nes pamatė, jog institutas daug nuveikė ir plėtodamas eksperimentinę fiziką. Aš manau, jog A.Jucys paliko man institutą ne todėl, kad aš – K.Poželos sūnus, o todėl, kad mane, sėkmingai dirbantį šioje naujoje eksperimentinės fizikos kryptyje, matė savo įpėdiniu institute. Aš dėkingas jam už šį įvertinimą ir tolesnėje savo veikloje, kiek galėjau, plėtojau puslaidininkų fizikos tyrimus Mokslų akademijoje.

Atsiminimai rašyti 2004 m.

Rankraštis yra akad. A.Jucio memorialiniame kambaryje